

EN NESTORS ERINDRINGER

Gert Almind har i mere end 40 år sat sit præg på almen praksis. Læs her et udpluk af hans erindringer i miniserien Praksisvikariat 1966.

Kan De være der i morgen?

Klumme nr. 1 af 6

Et halvt år inde i ansættelse på kirurgisk afdeling i Kalundborg var det tid til sommerferie. Det var min første stilling efter kandidateksamen og underlægeskole på Farum Kaserne. Da der ikke var optjent ret mange feriepenge, skulle de fem uge bruges til lønnet arbejde. Tag et praksisvikariat, sagde en kollega. Det er anderledes og velbetalt. Man ringede blot til den erfarne sekretær i Lægeforeningens vikarbureau. Behovet for en vikar dukkede gerne op pludseligt, så jeg kunne ikke få en aftale i god tid. Jeg ville godt til Jylland. Kør De på ferie, foreslog hun, men ring til mig dagligt. Tredje dag, kun nået over Fyn til Sønderjylland, var der bid. En læge i Midtjylland havde brækket benet. Kan De være der i morgen?

Knud Thomsen (1910–1997) havde praksis i Hammershøj mellem Viborg og Randers. Lægeboligen lå på hovedvejen, nabo til dyrlægen, apoteket lidt derfra. Stor villa med plads nok til en rummelig konsultation og venteværelse, uden at privaten skulle inddrages. Husets unge pige ville sørge for "standsmæssig forplejning", som kontrakten lød på.

Principallægen, som det hed, var blevet påkørt i et vej kryds af en last-

bil, som havde overset sin vigepligt. Den værste skade var et brud på lårbenshalsen. Da Thomsen var pligttopfyldende og, som han selv sagde, en sej vendelbo, mente han nok, at han kunne passe praksis, eftersom bruddet var indkilet. Han havde anskaffet sig en Thomassplint og kunne gå, men ikke køre bil eller klare trapper. Antallet af sygebesøg var stort dengang. Hans kone, Inger, kørte, og patienterne måtte under nogen protest gå ned fra deres loftskammer, når lægen kom. Det gik imidlertid ikke, så der var brug for en vikar.

Thomsen humpede ind i konsultationen og viste instrumenter, kartotekskasser og fortalte stort og småt. Jeg anede intet om regninger, sygekassegrænser eller kørepenge, men en del om fødsler, gynækologi og skadestuearbejde. Åben konsultation om formiddagen, sygebesøg om eftermiddagen. Efter 15 var nogle dage faste aftaler til graviditets- og børneundersøgelser eller større at-

tester. Eller akutte patienter kunne møde op.

Det var en pænt stor praksis med godt 1500 tilmeldte, det vil sige personer over 16 år, som var A-medlem (gruppe-1) i en af de lokale sygekasser. Området havde få såkaldt B-medlemmer, stort set kun skolelærerne og nogle forretningsdrivende. Selv store gårde havde tilsyneladende ikke indtægter over den grænse, som tvang en ud af sygekassen. Næsten alle brugte dr. Thomsen, som var omhyggelig og respekteret. //

Lægeboligen med patientindgang foran. Familien selv gik ind fra bagsiden af huset. Hammershøj 1966. Foto: Privat.

To menneskers arbejde

Klumme nr. 2 af 6

For en sololæge var dagligdag, hjem og arbejde smeltet sammen – alle ugens døgn. Udkald til hastebesøg midt i aftenmaden, opringninger om natten, kontakt, når man var i Brugsen. Man var helt afhængig af at være to. Da ret få alment praktiserende læger var kvinder, ikke mindst i landpraksis, var lægekoner blevet et centralt begreb, næsten en stillingsbetegnelse. Mange havde sundhedsuddannelse, andre lærte det hen ad vejen og blev uvurderlige med stort ansvar, når henvendelser i telefonen eller ved døren skulle besvares og prioriteres, mens lægen var på sygebesøg eller måske til møde. Skulle hun sende en ambulance, eller vente til hun kunne få fat sin mand, når han ringede hjem fra en patient, som havde telefon? Var en patient 'kendt i praksis', kendte lægens kone og patienten også hinanden.

Således også hos min Knud Thomsen. Hans kone sad med i konsultationen ved et lille bord, gik til hånde, undersøgte urinprøver, lavede regnskab, osv. sludrede ofte lidt med patienterne. Den plads skulle min kone, Inge, udfylde. Ved vores første dag ville fru Thomsen sidde hos for at sætte Inge ind i papirarbejdet. Nu var deres ældre, velanskrevne læge erstattet af en fremmed ung mand, netop fyldt 27. Så den dags konsultationer forløb ved, at patienten stort set talte henvendt til fru Thomsen, selvom jeg var den anden part i samtalen. Hun hørte interesseret efter, men blandede sig overhovedet ikke.

Morgenens telefonkø administrerede bestyrerinden af telefoncentralen, og hun foretog uden tvivl prioriteringer. De fleste opkald handlede

om sygebesøg og receptfornyelser. Der var kun tidsbestilling til 'profylaksen', svangre- og børneundersøgelser. Klokken ni var venteværelset fyldt. Patienterne holdt selv styr på rækkefølgen.

Ved mit første akutudkald midt i konsultationstiden, gik jeg ud i venteværelset og undskyldte. Det tog de helt roligt. Jeg hentede lægetasken, og da jeg passerede venteværelset mindre end et minut efter, var det tomt. Tre kvarter senere var jeg tilbage, stadig tomt, men på fem minutter var de alle tilbage. De havde opholdt sig hos bekendte eller familie i nærheden, siddet ved vinduet og holdt øje med min røde Morris Mascot.

Ved eftermiddagens svangerundersøgelser medbragte den gravid et kartonkort med navn, fødselsdag og en række taloner, en hvid til første lægeundersøgelse, to grønne, også til lægen og syv gule til jordemoderen. Farverne skaffede det navnet papegøjekortet. Man klippede den rette talon af, satte sit stempel på og indsendte hvert kvartal bunken af taloner sammen med nogle tilsvarende fra børneundersøgelserne til Sundhedsstyrelsen, idet Staten betalte for 'profylaksen'. Til konsultationer og sygebesøg havde man regningsblokke i forskellige farver, alt efter om det var egne patienter, passanter eller vagtydelser. Lægen udfyldte, og patienten skrev under. Man skulle huske at lægge kopipapiret rigtigt, så det kom noget på patientens eksemplar. Derefter kom de hen i Inges langsomt voksende bunke, som vi kunne aflevere til fru Thomsen ved deres hjemkomst. //

Vikaren på vej ind til et sygebesøg med dr. Thomsens fine læderlægetaske. Foto: Privat.

OM CERT ALMIND

Praktiserende læge i Holbæk 1970-2000, adm. direktør i Novo Nordisk Fonden 2000-09, siden senioradvisør samme sted.

I DSAM-regi: Fra 1967 tilknyttet Forskningselskabets bestyrelse som yngre læge. Deltog i generalforsamlingerne, da selskabet i 1970 ændrede formål og navn til DSAM. Ordinært bestyrelsesmedlem i 70'erne.

Skrev doktordisputats i 1984: "Forebyggende arbejde med småbørnsfamilier i almen praksis og sundhedspleje", og blandt de første med et emne fra almen praksis. Adjungeret professor i primær sundhedstjenesteforskning ved KU 1993-98 med vejleder og bedømmelsesopgaver.

Udpluk af øvrige poster: SST's sagkyn-dige rådgiver inden for det praktiserende lægevæsen.

Formand for Forskningsfonden for Almen Praksis' faglige råd og Forskningsudvalget, Lægeforeningens Sundhedskomite, Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd og Nationale Råd for Lægers Videreuddannelse.

Redaktør og forfatter af lærebøger, bl.a. Forebyggende Sundhedsarbejde. Og sidst, men ikke mindst, en værdsat bestyrer af DSAM's arkiver, så selskabets historie er sikret for eftertiden.